

Persepolis - Okiem kobiety, okiem dziecka

Autor tekstu: Sylwia Kaźmierczak

Persepolis to czterotomowy (w niektórych krajach — w tym w Polsce - wydany w dwóch tomach), autobiograficzny komiks autorstwa Marjane Satrapi. Za granicą zdobył on już spory rozgłos i został wyróżniony między innymi nagrodą Scenariusz Roku na Międzynarodowym Festiwalu Komiksu w Angouleme. W kwietniu dzięki wydawnictwu Post, ukazała się polska edycja pierwszej części, zaopatrzonej w podtytuł *Historia dzieciństwa*. Obejmuje ona losy bohaterki do chwili, gdy jako 14-sto latka została wysłana przez rodziców do Wiednia.

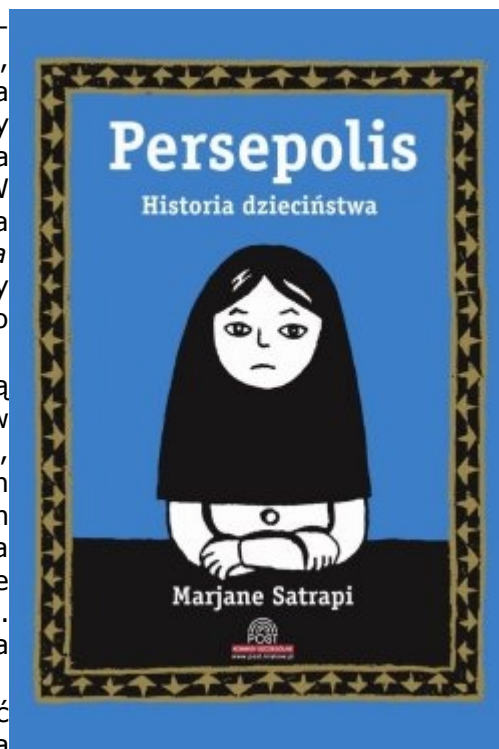
Kilka słów o autorce. Marjane Satrapi jest Francuzką irańskiego pochodzenia, wychowaną w Teheranie, w postępowej rodzinie. Jej matka ma książęce pochodzenie, jednak sama Marjane podchodzi dość luźno do swoich arystokratycznych korzeni. Autorka dorastała w realiach konfliktów targających Iran. W wieku 14 lat została wysłana do Austrii, w której kontynuowała naukę w szkole średniej. Na studia wróciła do Iranu, gdzie wyszła za mąż. Po rozwodzie wyemigrowała do Paryża, w którym mieszka do dziś.

W niniejszym artykule nie chcę dokonywać porównania *Persepolis* z komiksem *Maus* Arta Spiegelmana, mimo że oba tytuły są często ze sobą zestawiane. To dwie zupełnie różne pozycje, których akcja rozgrywa się na przestrzeni różnych lat, a tym samym dotyczy innych kwestii społeczno-politycznych. Inna jest też płęć protagonisty, a za jedyny wspólny element można uznać charakter autobiograficzny obu pozycji. Nie chciałabym także, aby były to sucha recenzja. Bardziej przemyślenia o tym, jakże interesującym i oryginalnym tomiku na naszym rynku wydawniczym. Pozycji doskonałej zarówno dla miłośników komiksu, jak i dla osób pragnących poznać historię Iranu pokazaną w niecodzienny sposób.

Poznajemy bohaterkę *Historii dzieciństwa* — sześciolletnią dziewczynkę pragnącą zostać prorokinią, jej rodziców, marksistów, wychowujących córkę w duchu wolności i babcię która jako jedyna zna tajemnice wnuczki. Marjane posiadająca ogromną wyobraźnię toczy ożywione dyskusje z Bogiem, czyta komiksową wersję „Materializmu dialektycznego”, dzieląc poglądy rodziców chce uczestniczyć w demonstracjach. Podobnie jak jej najbliżsi koledzy początkowo nie odczuwa trudów zmian ustrojowych. Jak większość dzieci Marji poszukuje swojego bohatera, którym staje się dla niej wujek Anusz. Wkrótce po jego śmierci wybucha wojna z Irakiem. Codziennością mieszkańców Iranu stają się naloty. Przyjaciele rodziny Satrapi giną pod gradem bomb lub zabici przez reżim. Swobody obywatelskie zostają coraz bardziej ograniczane, kobiety muszą nosić chusty, mężczyźni brody. Młodzi chłopcy są masowo wcielani do wojska i szybko giną wysyłani na pola minowe. Ludność cywilna codziennie biczuje się na znak żałoby po poległych, w sklepach brakuje towarów. Rodzice dziewczynki dla ochrony decydują się wysłać ją do szkoły za granicą. Satrapi przedstawia zdarzenia na bieżąco, czytelnik nie śledzi ich z perspektywy czasu. Można więc określić *Persepolis* mianem reportażu prowadzonego przez dziecko.

Persepolis to komiks niezwykle osobisty, niosący w sobie ogromny ładunek emocji. Autorka ocenia rozgrywające się na jej oczach zdarzenia w sposób nacechowany subiektywizmem i często podkoloryzowany w typowy dla dziecka sposób. Jest to jednak ocena nie pozbawiona sarkazmu. Mała Marjane jest przewodnikiem po tak dla nas odległym świecie, jego społeczności, zwyczajach i burzliwym okresie w dziejach — od obalenia Szacha po wojnę z Irakiem. Młoda Satrapi to ciekawa świata i baczna obserwatorka, która wraz z upływem czasu coraz świadomiej reaguje na to, co dzieje się wokół niej.

Ważnym aspektem tego komiksu jest fakt, że w roli protagonisty występuje kobieta. Czytelnik śledzi więc nie tylko dorastanie dziecka w trudnych czasach konfliktów wewnętrznych

targających Iran, ale również dojrzewanie, stawanie się kobietą w państwie, w którym prawa mają jedynie mężczyźni. Poznajemy jak kształtuje się stosunek bohaterki do konieczności podporządkowywania się młodych dziewcząt ograniczeniom i nakazom wynikającym z ich płci. Ale są i te przyjemniejsze aspekty życia. Marji pali pierwszego papierosa, uczestniczy w prywatce, przeżywa pierwsze zauroczenie, słucha muzyki rockowej, a ścianę jej pokoju zdobi przemycony z Turcji plakat Iron Maiden. Na jej przykładzie przedstawiony jest także rezultat zetknięcia się muzułmanów z kulturą Zachodu — Marjane obok chusty na głowie, nosi adidasy i przypinkę z Michaeliem Jacksonem, za co trafia na posterunek Strażniczek Rewolucji. Wszystko to jest wyrazem buntu młodej dziewczyny.

Komu można polecić *Persepolis*? Przede wszystkim osobom otwartym na formę sztuki jaką jest komiks. Mimo, że jest to autobiografia, podana w ten niecodzienny sposób, może okazać się barierą nie do przejścia dla czytelników nastawionych wyłącznie na formę literacką. W przypadku *Persepolis* przeniesienie pamiętnika na rysunkowe medium sprawdziło się idealnie. Ascetycznie wykonany ale bogaty w treść komiks, niezwykle sugestywnie przekazuje myśli autorki.

Dzieło Marjane Satrapi to doskonała lekcja historii o wciąż dość egzotycznym dla nas kraju jakim jest Iran. Kojarzony w Polsce głównie z wojnami, okazuje się być państwem z niezwykle bogatą przeszłością. Kraj utożsamiany z terroryzmem i fanatyzmem ma też drugie, bardziej ludzkie oblicze. Jest to też komiks o dorastaniu i kształtowaniu własnej świadomości.

Persepolis zostało zaadoptowane na film animowany. Jego produkcja zakończy się prawdopodobnie w 2007 roku.

Sylwia Kaźmierczak

Absolwentka chemii na Uniwersytecie Łódzkim. Jest związana z Nieformalną Grupą Łódź Gender. Interesuje się safizmem w kulturze i sztuce oraz komiksem. W przypadku komiksu jej zainteresowanie skupia się głównie na kobietach (zwłaszcza lesbijkach) i ich wizerunku. Jako publicystka współpracuje z komiksowymi serwisami internetowymi. Redaguje offowy zin Khalsag. Posiada stronę autorską [Les Guide](#).

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 10-07-2006)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4907) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4907>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób

odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl